

ks. Michał Drożdż

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

ODWAGA ZAUFANIA – OD REDAKCJI

Życie w społeczności i we wspólnocie opiera się na relacjach interpersonalnych, co więcej, bez tych relacji nie jest możliwe. Istotą tych relacji międzyludzkich jest zaufanie. Brak zaufania w relacjach społecznych, wspólnotowych i międzyosobowych unieumożliwia życie godne człowieka. Zaufanie jest zasadniczo darem osobowym, dlatego też w przestrzeni komunikowania medialnego nie można pominąć perspektywy osobowych relacji opartych na zaufaniu, czego wyrazem jest uznawanie wielu zadań, pełnionych w duchu służby społecznej jako zawodów zaufania publicznego. Zaufanie w społeczności i zaufanie do człowieka stanowią także wyznacznik jakości relacji społecznych i jakości wspólnoty. Dlatego troszcząc się o poprawę i doskonalenie tej jakości, trzeba podnosić poziom społecznego zaufania. Takie ujęcie komunikacji społecznej jest tym bardziej ważne w kontekście zachodzących w życiu społecznym procesów mediatyzacji, komercjalizacji, instrumentalizacji czy wręcz przedmiotowej manipulacji. To obdarowanie zaufaniem „nakłada się” poniekąd i utożsamia z komunikowaniem wartości. Wielowymiarowość „daru” zaufania wpisuje się w podmiotowość „drugiego” człowieka, tak że prowadzi nie tylko do jego afirmacji, ale i do aktualnego „przeżywania drugiego jak siebie samego”. Obdarowanie osobowe jest i powinno być komunikacyjnym doświadczaniem dobra. Dzięki temu doświadczeniu komunikacja społeczna staje się *admirabile commercium*, prawdziwą wymianą i komunikacją wartości. Komunikacja osoby w darze zaufania jest manifestacją ludzkiej racjonalności. Wynika ona z transcendencji osoby w czynie, o czym tak szeroko pisze Karol Wojtyła. Dlatego odrzucając wiele tendencji uprzedmiotowienia relacji społecznych, przyjmujemy, że komunikacja społeczna o tyle będzie miała ludzki wymiar, o ile uwzględni obok czynników społeczno-ekonomicznych również zasadę bezinteresowności, zasadę wzajemności, zasadę uniwersalności i zasadę afirmacji dobra, które ujawniają się i realizują we wzajemnym zaufaniu.

Święty Jan Paweł II, patron Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, nieustannie wracał w swoim nauczaniu do tematyki zaufania, wskazując na podstawową potrzebę budowania i odbudowywania zaufania między ludźmi, w rodzinie,

we wspólnotach pracy, w całym życiu społecznym. W czasie trudnej pielgrzymki do Polski w 1983 roku, w okresie stanu wojennego, mówił we Wrocławiu: „Cały naród polski musi żyć we wzajemnym zaufaniu, a to zaufanie opiera się na prawdzie. Owszem, cały naród polski musi odzyskać to zaufanie w najszerszym kręgu swej społecznej egzystencji. Jest to sprawa zupełnie podstawowa. Nie zawaham się powiedzieć, że od tego właśnie – od tego przede wszystkim: od zaufania zbudowanego na prawdzie – zależy przyszłość Ojczyzny. Trzeba centymetr po centymetrze i dzień po dniu budować zaufanie – i odbudowywać zaufanie – i pogłębiać zaufanie! Wszystkie wymiary społecznego bytu, i wymiar polityczny, i wymiar ekonomiczny, i oczywiście – wymiar kulturalny i każdy inny, opiera się ostatecznie na tym podstawowym wymiarze etycznym: prawda – zaufanie – wspólnota. Tak jest w rodzinie. Tak jest też na inną skalę w narodzie i państwie. Tak jest wreszcie w całej rodzinie ludzkości”¹. Jan Paweł II wskazał na podstawową relację zaufania do prawdy. Zaufanie oparte na prawdzie buduje wspólnotę. Zaufanie staje się zatem warunkiem *sine qua non* istnienia i życia każdej społeczności i każdej wspólnoty. Zaufanie jest zatem wartością, o którą należy się troszczyć, którą należy budować, rozwijać, pielęgnować i realizować dla dobra wszelkich relacji społecznych.

Z perspektywy nauki ważną sprawą jest prowadzenie badań naukowych nad statusem, jakością i funkcjonalnością zaufania jako wartości podstawowej w życiu społecznym, wspólnotowym i indywidualnym. Dlatego w siedemnastym numerze naszego czasopisma naukowego „*Studia Socialia Cracoviensia*” podejmujemy w sposób poznawczy i badawczy tematykę zaufania. To już kolejna wartość osobowa o głębokim wydzwiku społecznym, która staje się tematem naszych naukowych badań i poszukiwań. W poprzednich numerach naszego pisma analizowaliśmy między innymi problematykę odpowiedzialności, uczciwości, sprawiedliwości, dialogu, życia, godności, cywilizacji miłości, przesłania nadziei, wspólnoty i integracji, rodziny i młodzieży. Niniejszy numer zawiera kilka artykułów poświęconych tematyce zaufania w różnych kontekstach i obszarach życia społecznego. Michał Drożdż odkrywa zaufanie ukryte w solidarności międzyludzkiej. Wojciech Misztal ukazuje chrześcijański styl obecności w świecie przekazu informacji jako wyznacznik i miarę zaufania. Klaudia Cymanow-Sosin analizuje poziom i jakość zaufania w mediach na przykładzie Radia Kraków jako medium o wysokim zaufaniu społecznym. Sławomir Soczyński ukazuje podmiotowe predyspozycje ludzi jako fundament zaufania intraorganizacyjnego w przedsiębiorstwie medialnym.

Kolejnym tematem analizowanym badawczo w niniejszym numerze jest zagadnienie starości i wieloaspektowo ujęta problematyka ludzi w podeszłym wieku. Małgorzata Duda ujmuje tę problematykę w kontekście domu rodzinnego i jego roli między tradycją a współczesnością. Aldona Małyńska pokazuje seniorów jako nauczycieli patriotyzmu. Paweł Ulman dzieli się wynikami badań statystycznych na temat religijności osób starszych w Polsce. Natomiast Marta Bolińska ukazuje na wybranych przykładach obraz osoby starszej w pisarstwie Doroty Terakowskiej. Artykuły te pozwalają czytelnikom

---

¹ Jan Paweł II, *Homilia w czasie Mszy św. we Wrocławiu 21 czerwca 1983 roku*, 9, w: *Drogowskazy dla Polaków Jana Pawła II. Komputerowy zbiór wypowiedzi Ojca świętego skierowanych do rodaków*, Kraków 1999.

głębiej i pewniej odkrywać i rozumieć rolę ludzi starszych we współczesnym społeczeństwie. Ludzie starzy pomagają spojrzeć mądrzej na wydarzenia i doświadczenia czasu. Są nie tylko ewangelizatorami w swoich rodzinach, lecz także osobami zdolnymi obdarzyć zrozumieniem i wspomagać w nieustannym pogłębianiu kultury duchowej i materialnej². Jan Paweł II we wspomnianym *Liście do osób w podeszłym wieku* mówi: „Konieczne jest, abyśmy znów spojrzeli na życie jako całość z właściwej perspektywy. Właściwą perspektywę stanowi wieczność, każdy zaś etap życia jest ważkim przygotowaniem do niej. Także starość ma swoją rolę do odegrania w tym procesie stopniowego dojrzewania człowieka zmierzającego ku wieczności. Z tego dojrzewania czerpie oczywiste korzyści również środowisko społeczne, do którego należy człowiek sędziwy. Ludzie starzy pomagają nam mądrzej patrzeć na ziemskie wydarzenia, ponieważ dzięki życiowym doświadczeniom zyskali wiedzę i dojrzałość. Są strażnikami pamięci zbiorowej, a więc mają szczególny tytuł, aby być wyrazicielami wspólnych ideałów i wartości, które są podstawą i regułą życia społecznego. Wykluczyć ich ze społeczeństwa, w imię nowoczesności pozbawionej pamięci, znaczy odrzucić przeszłość, w której zakorzeniona jest teraźniejszość. Ludzie starsi dzięki swej dojrzałości i doświadczeniu mogą udzielać młodym rad i cennych pouczeń”³.

Niniejszy numer zawiera także kilka artykułów poświęconych problematyce mediów z perspektywy etycznej, psychologicznej i wychowawczej. Maciej Kawka analizuje dyskurs etyczny w kontekście mediów, pisząc o sepizacji, parafrazowaniu i zamkniętym obiegu informacji. Dariusz Raś śledzi badawczo wideoblogerów katolickich, ukazując ich działanie jako nową formę ewangelizacji. Andrzej Zwoliński wskazuje na potrzebę wychowawczą odróżniania między medialnie uwarunkowanym zjawiskiem idola a autorytetem osoby będącej świadkiem autentycznych wartości. Grupa badaczy: Jacek Śliwak, Dominika Zarosińska, Mariola Wysocka, Józef Partyka prezentuje wyniki badań poziomu samooceny u osób korzystających z różnych form internetu.

Każdy numer naszego czasopisma „*Studia Socialia Cracoviensia*” zawiera także artykuły odwołujące się do aktualnych spraw społecznych w skali Polski i świata. W niniejszym wydaniu prezentujemy dwa takie opracowania. Pierwszym z nich jest artykuł w języku angielskim Pauliny Guzik na temat prześladowania chrześcijan na Bliskim Wschodzie: *Fear of losing Christianity in the Middle East. Remarks on extremism, genocide, mercy and youth from persecuted areas*. Autorka, odwołując się do własnych badań i wywiadów z młodymi chrześcijanami z Bliskiego Wschodu, kreśli wizję nadziei dla chrześcijaństwa w tym regionie świata. W drugim artykule Ewa Jaglarz analizuje prawny i społeczny wymiar funkcjonowania zawodowego osób z niepełnosprawnością. Przedstawia problematykę znaczenia pracy dla osób dotkniętych niepełnosprawnością oraz wynikające z tego implikacje dla uwarunkowań środowiskowych, w tym prawnych i organizacyjnych.

Bogata tematyka opracowań naukowych zawartych w niniejszym numerze, z wiodącym tematem roli zaufania w relacjach międzyludzkich i społecznych, zachęca do lektury naszego pisma. Prezentowane naszym czytelnikom opracowania mają zarówno walor

² Jan Paweł II, *List do osób w podeszłym wieku*, Watykan 1999, 10.

³ Jan Paweł II, *List do osób w podeszłym wieku*, 10.

poznawczy, jak i badawczy. Mogą zatem służyć jako źródło wiedzy o ważnych społecznie zagadnieniach, jak również stać się inspiracją naukową do dalszych badań ukazywanych przez autorów problemów. Mamy nadzieję, że artykuły zawarte w tym – siedemnastym już – numerze naszego czasopisma „Studia Socialia Cracoviensia” spełnią taką rolę.

redaktor naczelny
ks. Michał Drożdż